

Брайън Олдис

Деликатно затруднение

„Проникни в себе си, не търси на Луната, а в своята собствена Орбита, в своя Микрокосмос. Нека небесните аспекти те съветват и предупреждават, но не допускай да те ограничават и да определят твоя път“.

Сър Томас Браун, „Християнският морал“

I. ЮПИТЕР

Той все повече и повече се убеждаваше, че бавният гърч не е някакво безсмислено движение, а тромав и преднамерен жест.

Ян Езард не беше на себе си. Гледката го погълна изцяло.

Неясното петно без смисъл и значение се превърна в редица от светлини, които се носеха плавно насам-натам. Взе проба и светлините се оказаха лъчисти крила, фосфоресциращи гръбначни стълбове или нажежени до бяло крайници. Когато отминаха, неестествено тромавото им функциониране престана да му изглежда случайно и той прие, че всичко, което се появяваше пред очите му, е резултат от нещо като внимателно обсъден план – следствие на съзнание! Не му изглеждаше случаен и този развъдник, в който образците изместваха хаоса. Усещанията му се приспособиха към сцената и той осъзнава, че това е среда, която се подчинява на свои собствени закони – както и средата, в която беше роден.

С намаляването на първоначалния му страх и ужас Езард се настройваше да наблюдава по-внимателно. Видя, че организмите се движат нагоре-надолу – как трябваше да го нарече? Крепостна стена? Фортификация? Облачни образования? Смътно очертани, приличащи на пясъчни плитчини, забулени в мъгла, те възбуждаха у него чувството, че сложните детайли надхвърлят разрешаващата способност на ретината му, и си представяше, че се визира във флотилия от барокови катедрали, потънали дълбоко в полупрозрачна морска вода.

Внезапно с нежност си помисли за Лоуел, астронома, който бе уловил въображаемите отблясъци на Марсианските канали – тогава той е бил в много по-добра позиция.

Мащабът на величествената блестяща тържествена процесия, минаваща пред погледа му, му създаваше затруднения. Той се усети, че се опитва да обяснява непознатото с термини от познатото. Тези организми му напомняха ярките скелети на земните градове през нощта, гледани от голяма височина или натрупвания от диатомеи, плаващи в малка капка вода под микроскоп. Беше му трудно да проумее, че всяка една от живите геометрични форми, които изследваше, бе с големината на земен остров и размерите им достигаха стотици километри.

В него се прокрадваше ужас. Езард знаеше, че трябва да настрои инфрачервените скенери и да изследва атмосферата на Юпитер на по-

голяма дълбочина. И щеше да открие... Живот? Някакви изображения? Досега експедицията беше намерила седем нива на живот, всяко от които отделено от останалите толкова отчетливо, както морето е отделено от въздуха, чрез относителната разлика в налягането и като последица с различен химически състав.

Пласт върху пласт, все по-надолу, размърдващи се бавно, точно под него, далеч извън границите на наблюдение, в тинестото сърце на протослънцето! И дали всички имаха някакви следи от живот? Химери?

– Сякаш надникваш в дълбините на човешкото съзнание! – възкликна Ян Езард. Може би си мислеше за разума на Джери Уортън, своя побъркан зет.

Огромните напрежения, невероятната тъмнина, ужасяващата мъдрост, безкрайните електрически бури, аналогията между атмосферните дълбочини на Юпитер и разума го смущаваха силно. Той се изправи и бутна назад наблюдателния си шлем.

Мигновено помещението придоби обичайния си поносим и ограничен вид.

– Достатъчно спектакли засега – обади се капитан Дудинцев и му подаде пешкира. – Всеки от шестте слоя, които наблюдаваме, е поне сто пъти по-голям от площта на Земята. Ние направихме добри записи. И ги изпратихме на Земята.

– Те ще се шашнат.

– Живот на Юпитер, какво друго би могло да бъде? И Русия, и Америка ще изпаднат в шок. Това научно откритие е най-великото от сътворението на света досега и ще разтърси цялата Западна цивилизация!

Като погледна хронометъра на ръката си, Езард неволно пресметна, че е наблюдавал цели осемдесет и шест минути.

– О, сигурен съм, там има съзнание! То ще обърне нашето мислене с главата надолу. Юпитер не само че съдържа по-голямата част от материята на нашата система, ако оставим настрана Слънцето, но също и повечето, почти всички форми на живот. Роящ се, свръхмобилен живот... Няма нито една амеба, по-малка от Лонг Айлънд. В сравнение с това Земята е жалък скалист аванпост на един далечен бряг. Идеята е велика и ще трябва да свикнем с нея.

– Белият свят ще успее да се приспособи, както е успял и с дарвинизма. Ние винаги успяваме да се приспособим.

– Че кой ли го еня за Черния свят!

Дудинцев се разся.

– Какво ще кажеш за съпруга на сестра ти, от когото винаги се оплакваш? Май него го засяга, а?

– О, да, него наистина го засяга. Джери би искал да види другата половина на глобуса напълно унищожена.

– Той със сигурност не е единственият.

С глава, все още пълна със загадъчните разноцветни движения, Езард тръгна да си вземе един душ.

II. ЛУНАТА

Намирахме се в града на Залива на небесната дъга. Полунощ отдавна минаваше. Стоим под главния купол на върха на една от обзорните кули. Всемирът се простира пред нас, долепен плътно до стъклата на прозорците. Звездите, разкривени от овала на прозрачния таван, приличат на искри от пламтяща лой; Земята се вижда като великолепен замръзнал нокът. Шефът на техниците Уейс и аз си разменяхме по някоя и друга дума просто да убием времето, докато се върнем отново към задълженията си в „голямото старо черно нещо“ горе на платото, както го наричаше моята дъщеричка Рая.

– Специализацията е великолепно нещо, Джери! – заяви Уейс. – Ето ни на половината път от Юпитер, а аз дори нямам представа в коя част на небето да го търся! Външните светове никога няма да бъдат в кръга на моите интереси.

Той беше спретнат дребен суховат мъж, в средата на тридесетте, но вече доста сбръчкан. Кръгът на неговите интереси на интереси обхващаше окончателното състояние на заспиването. От него бях научил много неща. Да си кажа правичката, не бих напреднал особено, ако не беше проектът ССКП, върху който работехме двамата заедно. И сигурно нямаше да открием в онова голямо старо черно нещо хипнотичното състояние между бодърстване и заспиване, така трудно доловимо в слабата гравитация на Луната.

Търсенията си изоставих заради Юпитер. Вътрешно в себе си се съмнявах, че ще успея да надмина Уейс.

Слабата кондензация образуваше водни капки по алуминиевите пръчки над главите ни и особената форма на купола ги караше да падат полегато към нас. Отново ме обхвана напрежение – настъпваше време да отида на смяна и не биваше да притъпявам психиката си с алкохол. Скоро щях да бъда потопен в състояние между живота и смъртта, оставяйки ССКП да изсмуква психиката ми. На тръгване погледнах допълнителния купол, под който в плодородната почва на Луната растеше един вид кактус – защитата срещу външни влияния беше съвсем слаба.

– Ето начин да ускорим нещата, Джони – посочих му кактуса. – Ние непрекъснато разширяваме границите на опита. Трансекспедицията до Юпитер откри, че там съществува живот. Та откъде Западът взема своя динамизъм, докато останалата част на света – така нареченият

Трети свят – все още не може да си помръдне задника?

Уейс ме погледна някак странно.

– Това е любимата ми тема. Ти си умен човек, Джони, кажи ми как става така, че в една епоха на прогрес половината глобус не иска да върви напред?

– Джери, аз не мисля за черните като теб. Ти си най-съществената част на проекта ССКП, защото основните ти символи са объркани.

Той забеляза, че думите му ме ядосаха. Все пак аз отстоявах истината такава, каквата я виждах. Западната цивилизация, която обхващаше по-голяма част от северното полукълбо и малката Австралия, представляваше огромен въоръжен лагер, с невероятна дължина на границите, извън които се намираще стагниращият Черен, или Трети свят. Понякога белите извършваха по някое и друго нахлуване в Южна Америка или Африка, за да обуздаят местните жители, всявайки ужас с могъществото си. През цялото време, докато сме се мъчили да вървим напред, останалата част от пренаселения свят ни е дърпала назад.

– Ти добре познаваш възгледите ми, Джони, може мнозинството и да не ги споделя, но никога не съм се опитвал да ги скрия – рязко възразих аз, а лицето ми потъмня. – Ако ме оставят да решавам, бих изстребил докрак безполезния Трети свят и бих започнал начисто. Какво може да загубим? Няма объркване в моите символи!

– Станеш ли веднъж войник, то е завинаги – и повече не каза нито дума, докато не влязохме в асансьора. – Може всички ние да сме сбъркани, Джери. Наскоро установихме, че ипсилон-областите в мозъка не правят разлика между реалността в будно и в сънно състояние. В тях се променя чувството за време и се оформя проходът към подсъзнанието. Моята лична теория е, че западният човек със своето нетърпение да постигне прогрес може би някак си затваря този проход и така губи връзката с нещо, което е основно за неговото психическо здраве.

– И ти предполагаш, че Черните още имат тази връзка, а?

– Не се подигравай! Историята на Запада не е нещо, с което трябва особено да се гордеем. Ти добре знаеш, че нашата програма ССКП е в задънена улица и всеки момент може да бъде спряна. Наистина ние имаме учудващ напредък в материално отношение – пуснахме станции в орбита около Слънцето, вътрешните планети и Юпитер, но въпреки това оставаме чужди сами на себе си. Очаква се ССКП да бъде за психиката това, което е компютърът за познанието, но последният непрекъснато отхвърля нашите данни. Грешката едва ли е в машината. Сам си направи заключението.

Неволно потреперих.

– Хайде, да вървим на смяна.

Скоро излязохме на повърхността и се закатерихме към тръбата, където совалката беше в готовност да полети за платото. Голямото старо черно нещо ни чакаше до ръба на кратера. Под закрилата на групата на Джони Уейс аз и останалите щяхме да се натъпчем в него. Често усецах липсата на целия мъничък свят, който Уейс смяташе толкова близо, и във всички разговори какво представляват сънищата и какво е действителност намирах по нещо за самозащита.

Докато се отправяхме към подземната железница, извивката на купола изкриви кактуса отвън. Крехките стъбла, подобни на круши с остри бодли, се простираха навсякъде, сякаш възнамеряваха да обвинят целия купол, докато не бъдат изличени от пороя на отразената електролуминесценция.

Така е, не се ли намери начин да се реши проблемът с ослепителния блясък през нощта, обстановката в Главния купол щеше да си остане нервна.

В подземната железница, още незавършена напълно, Уейс и аз минахме покрай наредени като за парад противопожарни принадлежности и скафандри за критични ситуации и се качихме на влака. Останалите от групата вече бяха по местата си и сякаш насърчавани от ССКП, бърбеха оживено на сериозни и амбициозни теми. Поздравиха радостно Джони и той се присъедини към разговора. А аз закопнях да се върна при семейството си – такова, каквото беше – или да играя шах с Тед Грийвс, простия стар войник. Може би и аз трябваше да си остана прост стар войник: непрестанно да потушавам размирици в пренаселените задни дворове на Източното крайбрежие или да дам бърз картечен откос някъде в Бразилия.

– Нямах желание да бъда нетактичен с теб, Джери – извини се Уейс, когато вратата се затвори. Дребното му лице неспокойно затрепка.

– Няма значение. Аз се нахвърлих върху теб. Напоследък животът е станал прекалено сложен.

– И това го казваш ти, апостолът на прогреса!

– Не е тема за приятен разговор... Виж, ние открихме живот на Юпитер. Това е знаменателно. Аз наистина съм доволен, доволен съм за Езард, доволен съм за всички там. Но какво ще правим сега с всичко това? Къде ще ни отведе? Ние все още не сме решили проблемите си на Земята!

– Ще го направим – отвърна той.
Започнахме да се движим по тъмния тунел.

III. РАЯ

Едно от нещата, които много усложняваха живота ми на Земята, бяха сънищата на моята дъщеря. Те така ме объркваха и ми въздействаха, че си мисля дали не са се преплитали често с моята фантазия, докато релаксирах на кушетката на Уейс под енцефалометрите и другите механизми на ССКП. И макар да ме омайваха, усещах някакво дълбоко безпокойство. Дъщеричката ми беше по детски приветлива и настойчива, аз, разбира се, няхах достатъчно време за нея, но за сънищата ѝ намирах.

Начинът, по който Рая ги разказваше, притежаваше особена яснота. Те бяха просто сцени от един свят, в който бих искал да живея – куклен свят, опростен до такава степен, че в него нямаше други хора.

Рая беше плод на брака ми от третата декада. Съпругата ми от четвъртата декада Натали обичаше да слуша историите на Рая, но като търпелива жена – с мен може би повече, отколкото с дъщеря ми – предпочиташе да не показва учудването си.

Някои особености на сънищата ѝ ни караха с Натали да не ги споменаваме пред други хора, пред наши приятели и близки – сякаш това бяха наши малки гузни тайни. И дори когато се потях над проекта ССКП, не ги споделих нито с колегите си, нито с Уейс, нито с интелектуал-магьосниците в Лунарната психолобатория. Поради същата причина избягвахме да обсъждаме тази тема помежду си, отчасти защото чувствахме благоговението на момичето пред собствените ѝ нощни видения.

Но в един миг, от една случайна забележка на Тед Грийвс, цялото ми удоволствие от разказите на Рая за сънищата ѝ се превърна в безпокойство.

Ето как се случи това.

Бях се върнал на Земята от Луната в поредния си отпуск и се чувствах изцеден повече отвсякога. Самолетите между Кенеди, Изтока и Европейския център бяха претъпкани до краен предел, независимо от извънредните джъмбоси. Навсякъде се носеха новините за откриването на живот на Юпитер. Огромните телевизионни изображения на до болка познатото ми лице на моя шурей грееха навсякъде из градовете на Западната цивилизация. Засега не беше възможно да се определи какво ще мислят хората за ползата от това откритие, но Уолстрийт бе залят от

вълна на оптимизъм.

И така, озовах се у дома изтощен. Рая спеше. Да, тя все още подмокряше леглото, призна ми Натали. Влязох в банята и след препълнената вана заспах в ръцете на жена ми. А Земята продължаваше да се върти. Следващото, което си спомням, е, че се събудих от стъпките на Рая, която приближаваше нашето легло.

Малките тригодишни момиченца стъпват тежко, толкова тежко, че приличат на малки слончета. Аз пресичам нашата спалня без нито един звук, но дъщеря ми просто разтърсва къщата.

– Тате – викна тя, – аз си мислех, че си още на Луната да храниш „летивното поднание“. – Така тя по детски наричаше колективното подсъзнание, като дори не се опитваше да произнесе и другите две думи: свободно съществуващо. Или съкратено ССКП.

– Поднанието ми даде едноседмична почивка, Ри. А сега ме остави веднага да поспя! Иди да си четеш книжката!

Гледах я през полуспуснатите си клепащи. Тя наведе глава на една страна и ми се усмихна мило, като се почесваше по тила.

– Тогава онова голямо черно нещо е много по-умно и по-добро, отколкото си мислех.

От другата страна на леглото Натали се усмихваше

– Та нали в това е същността на летивното поднание, Ри – да бъде по-добро и по-мъдро, отколкото човек може да си представи.

– Аз мога да си го представя добре, много добре – каза тя. Рая още не беше се отказала от представата си за подсъзнанието като едно голямо черно нещо.

Тя се покатери на леглото и се опита да се намести между мен и Натали. Под мишницата си носеше голямата пластмасова говореща книжка с традиционните картинки. Когато се претърколи през тялото ми, ръбът на книгата се връза болезнено в бузата ми. Неволно изохках силно.

– Ох, ти, недодялано малко дяволче! Остави ме, моля те, на мира!

– Тате, не исках да го направя. Ама наистина! Беше мучайно!

– Хич не ме интересува как е било! Махай се! Хайде! И по-бързо! Върви си в леглото!

Задърпах я за ръката, а тя избухна в сълзи.

Натали седна ядосана.

– За Бога, остави детето на мира! Ти винаги я тероризираш!

– Ти мълчи – теб не те закачам. А тя да се измита веднага, мръсно малко пале!

Така започна кавгата. Срамувам се да разкажа как продължи. Детето и Натали плачеха. Едва след закуска страстите се поуталожиха. О, сега вече мога да бъда сравнително обективен. Нали се изповядвам! Прилагам и запис на моята слабост, както и мнението на другите за мен. Появявай ми, не е някаква хитрост, това просто е терапия.

Странно е да си спомня колко често се карахме по време на закуската... И все пак това бе една от най-успокояващите стаи, с топъл червен килим, покриващ плочките на пода, бели стени и тъмни италиански мебели. Имахме старомодни двуизмерни маслени картини, закрепени неподвижно на стените, и никакви холоекрани. В ъгъла, полускрита зад една голяма ваза с набрани направо от двора живи цветя, стоеше Дженика, нашия робот, домашната ни прислужничка; Натали предпочиташе да не я ползва и я държеше изключена. Така си седеше и сега.

Скоро мирът се възстанови, ала всички бяхме още сърдити.

Докато си пиехме кафето, Ри потупваше с крачета около мен и по едно време ме запита:

– Искаш ли да ти разкажа моя сън, тате? Ти май вече си по-спокоен, нали?

Вдигнах я на коленете си.

– Щом толкова настояваш, нека го чуем. Отново ли е за горещите водни извори?

Тя тържествено поклати глава.

– Този сън дойде при мен в три сутринта – започна момиченцето ми. – Знам точно времето, защото огромна черна птица като изгладняла врана долетя и заудря с човката си по моя прозорец. Изглежда искаше да влезе вътре и да ни събуди всички.

– Това трябва да е било в съня ти, мило дете. В тази част на Италия няма никакви врани.

– Може би си прав, тате, защото къщата беше по-мръсна, отколкото е в действителност... Изправих се и започнах веднага да сънувам, че съм дебела и тежка, че нося една голяма дебела говореща книга нагоре по хълма. Тя беше много по-голяма от всички, които имам тук. Дишах с мъка, защото близо до върха почти нямаше въздух. Това беше един невероятен ясен сън.

– И какво се случи в него?

– Нищо.

– Как така нищо?

– Ами така, нищо, само едно. Знаеш ли какво? Видях как една от онези нови японски коли се втурва надолу по хълма към мен. Сещаш ли

се кои? От онези, на които купето е вътре в колелото.

– Сигурно имаш предвид „Тойота Монокар“ – предположи Натали.

– Да, точно така, „Тойта Могахар“. Търколи се край мен като огромно пламтящо колело и изчезна.

– Накъде?

– Не знам. Къде ли изчезват нещата? Аз не знам дори откъде се появяват! В съня ми това ме озадачи, огледах се на всички страни. Откъм пътя се спускаше стръмен склон, все надолу и надолу. А отгоре стърчаха осем укрепления, които го пазеха, осем малки кръгли бели стълба, бляскащи като зъби, и оттам трябва да се е появил този Могахар.

Скоро Ри изтича на двора да си играе; бяхме й купили сипки с цвят на пламък в една клетка на прасковата; тя много ги обичаше, а ние с Натали останахме на масата и се замислихме за съня й.

Аз бях на нейния въображаем хълм, където въздухът не достигаше, цветовете изглеждаха избелели и едно изоставено дете стискаше книгката си и наблюдаваше търкалящата се край него пламтяща кола. Символът на Слънцето, колелото, на което е бил разпънат Иксион, може би образът на нашата цивилизация... Тантрически символ на близкия огън... Всички тези неща и в прибавка първата станция без екипаж, която обикаля Слънцето – едно от великите постижения на Западната цивилизация, сама по себе си символ на пробуждането на множество затаени отговори в човека. Дали те не се отразяваха върху всички малки деца? Дали тези отговори не променяха по някакъв начин психиката им? Дали не ги обременяваха при подготовката им да минат по траекторията, следвана от Белия свят? Какво щяха да докажат новините от Юпитер? Каква роля играе чичо Ян, откривателят на живота там, в примитивния театър на мозъка на Ри?

Задавах си тези въпроси просто така, без да търся отговори. Изпитвах удоволствие от появата на големите въпроси, възхищавах се на принципа, че ако един въпрос наистина е важен, той сам по себе си е достатъчен и не изисква непременно отговор. В онези дни отговорите въобще не ме безпокояха. Аз по природа не съм мислител. Работата ми на платото беше свързана с чувствата и за това ми плащаха. Отговорите бяха задължение на Джони Уейс и неговите приятелчета.

– Не е лошо да ставаме – каза по едно време Натали и се захвана да прибира чашките. – Щом имаш почивен ден, нека го използваме добре. Утре отново ще трябва да си на работа на границата заедно с Грийвс.

– Знам и без да ми го напомняш, скъпа.

– Не напомням нищо, просто изричам един очевиден факт.

Когато мина край мен на път за кухнята, аз ѝ подхвърлих:

– Знам, че тази къща е архаична, същинска селска съборетина. Но ако не бях се съгласил на нередовна гранична служба, сега нямаше и това да имаме. Щяхме да бъдем натикани в Източния или в някой друг гигантски жилищен комплекс на града, подобен на онзи, в който си прекарала мизерното си детство. Тогава сигурно щеше да се оплакваш още повече.

Тя продължи към кухнята с чашките и чинийките. Вярно беше, че къщата бе строена от и за селяни, но нейните дебели около метър каменни стени предпазваха добре от летните горещини и острия бръснещ зимен студ. Натали не промълви нито дума и когато все пак проговори, то беше толкова тихо, че едва я чувах от всекидневната:

– Не се оплаквам, Джери. Едва ли бих посмяла...

Станах и отидох при нея. Тя стоеше до мивката, същата, както си я представях често – тежката ѝ тъмна коса, пристегнатата с ластик, се спускаше свободно назад. Аз я обичах, но тя често ме вбесяваше!

– Какво искаш да кажеш с това, че не смееш да се оплачеш?

– Моля те, престани да се караш с мен, Джери. Не издържам повече!

– Аз ли се карам? Мисля, че само попитах какво имаш предвид с това, което каза.

– Моля те, не се самонавивай! – тя се приближи до мен, хвана ме с две ръце за кръста и ме погледна право в очите. Настръхнах и не можах да отвърна на погледа ѝ. – Не искам да те наранявам, Джери. Ужасен е начинът, по който се караме като всички други – знам, че си разстроен!

– Разбира се, че съм разстроен! Кой не би се разстроил от състоянието, в което се намира светът? Твоят великолепен брат и неговите приятелчета са открили живот на Юпитер! Как ли ще се отрази това на нас? Моят проект ССКП може да бъде закрит, ако скоро не получим някакви резултати. Да вземем и размириците в университетите – нещо не схващам добре, какво иска младата генерация. Ако не вземем строги мерки, Третите ще нахлуят и ще вземат превес...

Сега тя започна да се ядосва.

– О, да, ето защо дойдохме да живеем тук, долу, на края на света, така ли е? Оттук по-лесно можеш да изпратиш случаен изстрел по врага. А не те е грижа как бих искала аз да живея!

– За разлика от други хора, аз мисля и за дълга си към моята страна!

Тя побърза да ме парира.

– Дали не е част от твоя дълг да се държиш винаги така отвратително с Ри и мен? Кажи, не е ли така? Ни най-малко не те е грижа за нас.

Тя отново запя старата си песен.

– Не започвай пак с това, жено! Ако не мислех за теб, защо ми бе нужно да купувам онзи робот, който стои глупаво в другата стая? Ти никога не го употреби – предпочиташ да наемеш някоя дебела стара жена! Можех поне парите да си спестя! И би трябвало да имаш железни нерви, за да твърдиш, че въобще не се грижа за вас.

Очите ѝ направо подивяха. Изглеждаше величествено.

– Никак не те е грижа! Никак! Ти нарани бедната ни дъщеричка, нарани и мен. Винаги си някъде там, я на Луната, я на границата, а в редките случаи, когато си тук, ни малтретираш и тиранизираш! Дори твоят глупав приятел Грийвс притежава повече чувства от теб. Ти ни мразиш! Ти мразиш всички!

Изгичах до нея, сграбчих ръката ѝ и я раздрусах.

– Винаги вдигаш врява! Скоро ще дойде краят на декадата и ще се отърва от теб! Не мога повече да издържам!

Закрачих през къщата, тръснах вратата и се озовах на улицата. Искрено бях благодарен на звездите, че утре щях да съм дежурен на границата! Хората ме поздравяваха, но не им обръщах внимание. Слънцето се бе издигнало високо в небето. Потях се от горещината. И се наслаждавах на лошото си настроение.

Не беше вярно, че ги тероризирам. Натали може да е страдала като дете, но и аз също съм страдал! Тогава войната беше в разгара си, първата от световните войни на Западната цивилизация, въпреки че ние не сме мислели за това по същия начин тогава, преди капиталистическо-комунистическия договор. Взеха ме войник, когато другите постъпваха в университета. Страхувах се, страдах, често гладувах, бях раняван, загубих се в джунглата и прекарах там няколко дни, преди да ме открие патрулният хеликоптер. И бях убил неколцина от Третите. Дори Натали не би трябвало да твърди, че това ми е доставило удоволствие. Всичко беше отдавна отминало. И все пак беше вътре в мен. В съзнанието ми то никога не затихваше. Земята се въртеше, но цветовете на тази стара сцена никога не избледняваха.

Сега се разхождах между хълмовете над нашето село. Седнах под едно маслиново дърво и погледнах назад. Странно е да се уловиш, че мислиш за неща, които нямат нищо общо с всекидневния ти живот.

Нямаше смисъл да се разстройвам от една нищо и никаква семейна караница. Натали е чудесна жена, но малко сприхава. Погледнах

Деликатно затруднение

часовника си. Показваше около десет. Тед Грийвс щеше да се отбие след малко за партия шах. Можех да остана още малко тук, да подишам чист въздух и да се върна. Дръж се нормално, Джери! Няма от какво да се страхуваш!

IV. ГРИЙВС

Тед Грийвс пристигна в къщата в единадесет без десет. Високият светлокос мъж бе преследван от лош късмет по време на цялата си военната кариера и остана някак си озлобен срещу обществото. Доставяше му удоволствие да играе ролята на прост войник. След дълги години служба сега бе офицер в изгнание, командвайки нашия сектор на южната граница между Западната цивилизация и Черните. Като такъв утре, когато застъпя на пост, щеше да ми бъде началник. Днес бяхме просто приятели и аз извадих дъската за шах.

– Прекалено много се усещам като пионка днес, за да играя добре – каза той, докато се настанявахме до прозореца. – Последните двадесет и четири часа прекарах в попълване на формуляри. Ние затъваме в такива хартийки! Гладът в Северна Африка се засили неимоверно от холерната епидемия.

– Проблемите на Третия свят нямат нищо общо с нас!

– За съжаление ние сме обвързани много повече, отколкото изглежда. Властите с право се страхуват, че болестта няма да се съобразява с границата. Вече сме изпуснали няколко бегълци и те могат да се окажат преносители на заразата. Очаква се въвеждане на извънредно положение и вземане на предохранителни мерки. И всичко е по вина на Западната цивилизация – трябваше да им окажем помощ още в самото начало.

От полета Рейнбоу-Кенеди бях запазил кашон с уиски бърбън, без да плащам мито. Сега отворих една бутилка. Но Грийвс беше в мрачно настроение и подхвана една своя стара тема: отговорността на Щатите за конфронтацията между Белите и Черните. Нито за миг не бях приемал неговите доводи и диагнози, той го знаеше, но не преставаше да говори за злините, причинени от нашето консумативно общество, и как то се основава на завистта и подозрителността; а също и вината за Претопяването на негрите – въпреки че не можеше да каже как бихме го избягнали. По времето, когато се е извършвало, ние сме били още деца и не можех да разбера защо той трябва да се чувства виновен. Във всеки случай аз бях убеден, че цветните раси от Третия свят бяха спрели развитието си поради липсата на интелект и морал на Западната цивилизация, техния омразен Розов свят.

Оставих го да си излива чувствата над изстудения бърбън, а аз

гледах през прозореца нашия вътрешен двор. Централната чакълена алея, обградена с колонада, по която бе избуяла бугенвиллия, водеше към малка статуя на Диана, изваяна от карарски мрамор и поставена до най-далечната стена. От лявата страна колекцията на Ри от сипки цвърчеше и хвърчеше в клетката си. В лехите растяха портокалови и лимониви дръвчета. Над всичко се извисяваше калабрийската роза.

Тази спокойна гледка никога не ми досаждаше. Но сега погледа ми привличаше единствено Натали с нейната семпла зелена рокля. Аз я бях обичал по много начини, но си мислех, че в края на декадата няма да ми е никак трудно да я сменя с друга – така бе по-добре, отколкото цял живот да си залепен за една и съща жена, както е било при старите системи. Но изглежда бях започнал да старея. Усещах нещо особено в нея. Тя играеше с Ри и говореше нещо с прислужницата калабрийка. Не чувах нито дума от казаното, въпреки че прозорецът беше отворен широко заради топлината и аромата; гласовете им стигаха до мен като неясно мърморене.

Да, налагаше се да я сменя. Трябваше да оставя нещата сами да се развиват. На това се крепеше светът. Планираната промяна в брака създаваше социална динамика в човешките взаимоотношения и с това приличаше на потреблението на стоки. Когато Ри навърши десет години, щеше да отиде в подходящ за нея Интеграционен център, където щяха да я обучат да бъде функционален член на обществото – така бяха направили и с другата ми дъщеря, Мелизанда, която бе заминала миналата година.

При тръгването си тя плака много – един наистина тъжен знак, колко нужно ѝ беше да се подложи на интеграция. От нас се изискваше да извършваме това жертвоприношение, в противен случай бяхме заплашени от снижаване на стандарта на живот. Раздялата правеше човек потвърд. Напоследък рядко си спомнях за Мелизанда.

Когато за пръв път срещнах Натали Езард, законите за интеграция още не бяха влезли в сила. Странстванията из Космоса подхранваха нашите най-дълбоки и най-странни желания. Срещу менталните състояния на бдителност противодейства поток от екстравагантни хипноидни видения, които оцветяват външната тъмнина в червено и нефритенозелено и карат безформените неща да се движат до самата граница на човешкото око. Може би в сърцевината на това общество, което предлага изобилие от пътувания в извънземието, но в твърда опаковка от метал, предполагаща недостиг на чувства. В замяна на всички обещания за възраждане вакуумните простори са смърт за живота и само шизоидите са

имунизиращи от неговите ужаси. Аз никога не съм се чувствал щастлив там, дори при пътуването Рейнбоу-Кенеди.

Между планетите и най-немислимите желания даваха плод. Космическите полети въздействат на най-дълбоките душевни пластове. „Могат да се случат ужасни неща“ – беше възкликнала Натали в първите ни съвместни дни, хвърляйки се в моите завърнали се ръце. И докато прекарвах далеч от Земята, Западната цивилизация прокара нови интеграционни закони, с които разделяше родителите от децата им, като на десетгодишна възраст ги удостоверяваше със званието и честта сираци на държавата, за да бъдат възпитани като граждани.

Всичко това изплува пред очите ми на фона на огретия от слънцето двор, където стоеше Натали Уортън. Изглеждаше по-слаба и по-хаплива отвсякога, а косите ѝ – не толкова черни. Някой ден ще трябва да започнем настъпление и да изтрием Черните от лицето на нашия черно-бял свят. Предполагам, че единствено страхът от възможните действия на неутрален Китай ни възпираше от предприемането на една толкова необходима стъпка.

– Виж колко е овехтяло всичко наоколо! – изрече Тед Грийвс, тълкувайки погрешно разсеяния ми поглед. – Погледни онази отвратителна лоза, украшението на статуята! С изключение на хубавата Натали и малката ти дъщеря тук нищо не е както трябва поне от няколкостотин години. Докато там, в Щатите, всичко е ново, ново, по последна мода. Веднага щом започнат да се оформят някакви корени, ние ги изтръгваме и процесът започва отново. Резултатът? Как да го определиш, щом няма пробен камък? Откога стои така тази къща? Три века ли? В Щатите отдавна щеше да бъде унищожена. А тук така грижовно ги поддържат, че изглеждат направо като нови. И хубави. Виж как ставам жертва на собствените си клишета. И все пак, да го вземат дяволите, така е по-добре! Колко е хубава тази стара къща!

– Ти си бил сантиментален, Тед. На тези неща другите въобще не обръщат никакво внимание. Хората са стари, световите са стари. Руско-американските кораби, които сноват из системата, само ни карат да чувстваме колко сме стари и колко сме близки сами на себе си. Нашите корени са в нас.

– Наистина, ние обичаме да философстваме.

Той изсумтя глухо и запали цигара.

– Добре казано от човек като теб, който е построил Свободно съществуващото колективно подсъзнание. Но знаеш ли, изглежда ми като пореден американски проект за възплъщаване на дявола и подриване на

корените ни.

– Разбира се, че не е. ССКП ще бъде нещо като емоционална банка, компютър, ако тази дума ти харесва повече, където човек ще може да съхранява, но не плодовете на собствения си интелект, а на психиката си. Сега, когато има толкова много хора наоколо, нашият живот трябва да бъде организиран. ССКП ще ни върне свободата на въображението.

– Ако въобще заработи!

– Естествено, ако заработи – съгласих се с него. – Засега обаче ние не можем да измъкнем нищо друго от нашето голямо черно нещо, освен примитивни прототипи на първообразите. Просто трябва да продължаваме с работата. – Винаги говорех с Грийвс по-бодро, отколкото всъщност се чувствах, за да се противопоставя, както предполагах, на песимистичното му настроение.

Той се изправи и се загледа през прозореца.

– Е, аз съм само един обикновен войник, без особена слава. Нищо не разбирам от емоционални банки. Но може би вие ще прехраните вашето голямо черно нещо и то ще умре от затлъстяване, както всъщност и нашата Западна цивилизация. Някакви първообразни сънища – младежите ще ги взимат наготово от вашата неродена машина. И защо да не ги получават, щом ще умрат толкова млади?

Смъртта бе една от неговите големи теми.

– Това е покоят, който не отминава нищо живо – определи я той веднъж.

– Какъв вид сънища? – го попитах, без да мисля.

– На нервна почва образите от сънищата действат като сензорни стимули. Има сънища предупреждения и други, които предричат смъртта. Ние така и не знаем какво представлява будното състояние, нали? И няма да го знаем, докато не разберем какво всъщност са сънищата. Може би цялата тази черно-бяла битка е един суперсън, като онзи черен кос, който чука по прозореца?

Разговорът неволно разбули скритите му мисли. Чувал бях и се учудвах на начина, по който той винаги успяваше да не отговори направо на въпроса. Всъщност доста хора го правят. Някой ми беше казал, че било следствие на холовизията, раздвояването на вниманието. Това ми мина през главата, когато спомена черната птица, чукаща по прозореца, и ме подсети за началото на последния сън на Ри, когато тя не е била сигурна дали е будна или не.

– Защо споменавах умирането?

– Нека се разходим на чист въздух, преди да е станало твърде

горещо. Някои деца са прекалено неземни за живота. Христос, Джери, е бил дете, близо до първоначалното състояние, до първичния психологически свят. Такива са хората, които успяват да направят обезпокоителни и странни прогнози. И ако не го направят до зрелостта си, психиката им знае това и няма стимул да го включи в следващия етап на съществуването им.

– Хайде да излезем на слънце – съгласих се аз.

Чувствах се зле. Едри цветове протягаха към мен червените си езичета. Един гущер се бе изтегнал на клонка на рожков. Онова слънце, изчезващо надолу по хълма в съня на Ри – смъртта ли беше? И осемте зъба, или стълба, какво, по дяволите, беше това, на ръба на нищото – нейните години? Сипките подскачаха от прът на прът – неуморими в своя плен.

V. СИЦИЛИЯ

На следващия ден малко преди зазоряване летях над Калабрия и точкето на Италия. Долу проблясваха военни инсталации. Това бе една от най-южните точки на Европа, която маркираше границата между двата свята. Имаше американски, европейски и руски военни части със специално предназначение.

От къщи излязох, преди Ри да се събуди. Натали с черната й коса бе станала рано да ми помахва за довиждане. Довиждане! Винаги това довиждане! И какво всъщност е значението на черната голяма кутия, която Ри е носила в съня си? Не, не можеше да бъде вярно.

Проливите на Месина искряха под безкрилия ни корпус. Виждах едновременно четирите стихии: въздух, вода, огън и земя. Петата, Космосът, е била предчувствана. Само Бог знае какво се извършва в сърцето и ума на хората, какви първични процеси се вихрят там.

Може би когато успеем да се справим с Третите, сетивното познание ще ни даде възможност да подредим нещата. Досега не ни стигаше никога време за това. Дори сипките в тяхното безкрайно затворничество никога нямат достатъчно време. И онази птица на нейния прозорец? Коя част от прозореца е била вътре и коя вън?

Поехме към Сицилия, към познатите жълтеникавокафяви планини. Този остров беше една полунейтрална земя. Белият и Черният свят се срещаша на нейните ерозирали поля.

Тази сутрин закусих само половин грейпфрут и чаша горчиво черно кафе. Съзнателно регулирах храненето си. От другата страна на незримата граница, където се ширеше жесток глад, подобна лека закуска би изглеждала като цяло пиршество.

Някъде на юг към морето мярнах за последен път неясния далечен стълб дим над Малта, която и сега, след десет години, продължаваше да гори. После се показа Етна, зашеметяващата гледка на кратера отвътре, и вече трябваше да се готвим за кацане.

Тази неплодна земя изглеждаше като една голяма машина. В Северна Сицилия – половинката към Западната цивилизация, безброй роботи, повече отколкото на самата Луна, пъплеха на всички страни и следяха второкачествените раси в другата част на острова да не направят нещо безразсъдно. Аз грабнах газовото си оръжие и се измъкнах навън в горещината. Въжената стълба под нас се размята във въздуха.

Двамата с Грийвс се спуснахме право в бронираната машина и заподскачахме с нея като кенгуру по полето.

Границата беше маркирана с дискове, поставени на пръти на разстояние десет метра. Силовата бариера пулсираше ритмично и изпращаше натрапчивите си отблясъци високо в небето.

Черният свят също имаше своя граница. Тя стоеше отвъд нашето силово поле – какво, стоеше ли казах? Сякаш залиташе и се накланяше на всички страни. Това беше една занемарена каменна стена. Повечето от градивния ѝ материал беше донесен от обезлюдените градчета, села и църкви. Понякога някой от местните жители откъмваше обратно по нещо, за да построи схлупена развалина, в която семейството му да преживява някак си.

Властите наказваха това с разрушаване на бордеите им и се опитваха да поправят стената. Разбирах напълно безпокойството им. Бих могъл с лекота да прескоча това препятствие.

И онази стена с осемте укрепления... Закрачихме през оживеното поле към предната врата. Слънчевата светлина и земната гравитация ни създаваха доста трудности, но въпреки това изглеждахме достолепни. Ние двамата бяхме масивни мъже – около три метра високи, ботушите ни блестяха, а на главите ни се мъдреха чадъробразни шлемове. Нашите усиленни мегагласове се разнасяха на повече от един километър разстояние. Може би се явявахме в неспокойните сънища на Черните като ужасни хибриди между хора и машини. Скоро стигнахме предната врата, влязохме през нея, свалихме ръкавиците си и ги поставихме в специални магнетизатори.

Горе в кулата Грийвс превключи от автоматично на ръчно управление и влезе във връзка с Палермо и със спътниците високо над нас. Аз проверих изправността на системите Имиграция и Изолация.

Оттук, над върховете на техните дървени кули, можехме да виждаме добре омразната вражеска територия, мизерните им каменни селища и мяркащите се тук-там хора. Поискаше ли някой да мине, петдесет минути трябваше да намаляваме силата на защитните екрани. Не много далечните планини изглеждаха разтрошени, назъбени, осеяни с храсти. Те не бяха никак подходящи за живот. Ако ние вземехме управлението на острова в свои ръце, както винаги съм предлагал, щяхме да отглеждаме край бреговете растения, да ги поливаме с обезсолена вода, щяхме да внесем висококачествена почва, да я торим обилно и тогава новите плюс-семена бурно ще се развиват и след пет години това място ще бъде в изобилие. Запази ли се сегашното статукво, освен глад и религия

няма да има нищо друго. Обширна холерна епидемия вече вилнееше в Африка, след като бе тръгнала от Калкута – нейната традиционна зародишна точка, на запад.

– Копелета! – извиках аз. – Някой ден ще бъде гласуван закон, който ще забранява на хората да живеят като паразити!

– И закон, който ще забранява на хората да правят капитал от това – допълни Грийвс.

Неговата забележка не означаваше нищо за мен. Досещах се, че трябва да се направи нещо с чудатата му теория, според която Западната цивилизация черпи изгоди от бедността, като издига вносни митнически бариери. Той така и не ми даваше обяснения, но и аз не му ги исках.

От спомагателния контролен пулт изпратих един невидим скенер да наблюдава близкото селище на врага. Можеха да го забележат със старомодните си радарни станции, но на Черните им оставаше единствено да нададат вой за нарушение на международните закони. Окото се зарея над скупчените колиби и регулира фокуса си. Триизмерните така омръзнали ми холографски картини запъплиха към мен в куба.

Срещу вратата, над която имаше балкони, опасани със занемарени цветя, на алеите се тълпеше група Черни. Всъщност бяха араби, бегълци от Малта, опозорени сицилианци, разни ренегати от Белия лагер. Поради мръсотията, загара и старите несинтетични дрехи етнически групи не можеха да се различат. Загледах се в една смугла млада жена, която стоеше до входа на кръчмата с ръка върху рамото на малко момче. По този начин Натали стоеше в двора... Боже, какви мисли ми минават през главата! Така някой път ще запروطвядвам любов към ближния!

Преди на Земята да стане толкова трудно, сигурно е имало начини за обединение на хората и любов помежду им. Ние отглеждахме и възпитавахме децата си заради чувствената отплата, че ги имаме, и от радостта да им помагаме да растат здрави и силни. И от техните недра здравето щеше да се разпространява навсякъде.

Но Третите ламтяха само за богатствата на Западната цивилизация и не желаеха да приемат нейната дисциплина. Размножаваха се безразборно и изобилно. Светът бе претърпан с деца и хора, както пустотата на Космоса беше запълнена с потресаващи сънища. Само слабите, безпомощните и гладните могат така неразумно да сеят деца след деца. Едно безпомощно и гладно поколение задръстваше гробищата чак до недрата на земята. Онова смеещо се мургаво момиче на екрана заслужаваше единствено огнените семена на моето оръжие.

– Изключи скенера, Джери! – надвисна над главата ми Грийвс.

– Какво те прихвана?
– Изключи го веднага!
– Само да хвърля последен поглед на тези арабчуги...
– Казах ти, изключи го! Докато не е обявено извънредно положение, нямаш право да го правиш и нарушаваш закона.
– Че кой го е грижа за това?
– Мен ме е грижа – изрече той и ме изгледа злобно. – Мен, офицера в изгнание!

Стрелнах го с поглед през рамото си.

– Ти беше груб през целия ден – казах аз. – И вчера също. Игра вероятно слабо на шах. Какво ти става?

Но веднага щом му зададох въпроса, отговорът се появи сам в главата ми. Той се бе превърнал във възел от раздразнени нерви, защото трябваше да даде дума, че синът му ще се върне от пустошта на Третия Свят.

– Ти си си сложил главата в торбата, Тед, заради сина си анархист, нали?

Тогава той се нахвърли върху мен.

* * *

В мрачната кръчма Пит Грийвс черпеше приятелите си с поредното питие. Той чакаше от три седмици в това западнало малко градче деня, в който щеше да бъде отворена границата, и през това време искаше просто да се запознае с всички тук. Те – без Макс Спинъри, който бе пропътувал с него целия път от Александрия дотук – се заклеха един на друг във вечно приятелство.

– И в бича на Крал Холера! – ревна Пит, вдигайки високо чашата си.

– По-добре се връщай обратно на Запад, преди кралят да те е посетил в Сицилия! – отвърна му един мулетар.

Питието беше силно. Пит се почувства трогнат и реши да произнесе кратка реч.

– Дойдох тук като един самодоволен глупак, натъпкан до гуша с тъпата пропаганда на Запада – започна той. – Но ще се върна с отворени очи. През годината, прекарана в Африка и Сицилия, станах мъж и като се озова у дома, ще приложам на практика наученото.

– Сега твоят дом е тук, Пит – каза Антонио Бармана. – Не се връщай в Розовия свят, ако не искаш да се превърнеш в машина, както всички останали там. Ние сме твои приятели! Бъди вечно с нас тук!

На Пит му се щеше да приеме, но старото лукаво дяволче в него го накара да отсече:

– Аз трябва да се върна, Антонио. Макс ще го потвърди. Искам да пробудя хората да чуят истината. Трябва да настъпи промяна, трябва, дори ако се наложи да разрушим всичко създадено досега. Навсякъде в Розовия свят, кълна се, има хиляди, милиони мъже и жени на моята възраст, които ненавиждат развитието на нещата.

– Точно както тук! – засмя се един селянин.

– Сигурно на Запад е различно. Младите са уморени да ни мамят, че мнението ни се зачита в държавата. Уморени са от бюрокрацията. Уморени са от технокрацията, която просто подсилва властта на политиките. Какво значение има, че сме открили живот на Юпитер, щом тук животът е отвратителен!

Той забеляза – това не беше преставало да го удивява през целия му престой в Черния свят, – че въпреки резките приказки те оставаха безразлични. Той беше на тяхна страна, непрекъснато им го повтаряше, но все пак в най-добрия случай тяхното отношение към

Белия свят си оставаше двойствено: смесица от завист и презрение като към нации, в които те виждаха роби на консумацията, роби на машините и стоките.

Опита отново, разказвайки им за Студентското движение, за Нелегалната организация, но Макс го прекъсна:

– Трябва вече да тръгваш, Пит. Ние добре знаем какво чувстваш. Бъди сигурен в едно – твоите познати вярват, че трябва да се запази спокойствие. Погледни, имам специален подарък за теб...

Той издърпа Пит в ъгъла, извади едно оръжие и го натика в ръцете на приятеля си. Това беше стар британски пистолет марка Инфийлд, поддържан отлично.

– Не мога да приема това, Макс!

– Разбира се, че можеш! Не е от мен, а от организацията. Така искаме да ти помогнем в твоята революция. Внимавай, зареден е с шест куршума. Скрий го добре, ще те претърсят на границата.

Пит стисна ръката на Макс:

– Всеки куршум ще бъде използван както трябва, Макс!

Той трепна. Може би беше просто страх от самия себе си...

Когато бъде далеч от тази ужасна жега, нахалните мухи, отвратителния прах и от тези немити дрипави приятели, щеше да задържи подаръка като символ на собствената си смелост и ще черпи кураж от него.

Излезе навън под лъчите на палещото слънце, там, където Роберта

Арнъри стоеше и гледаше конвоя, сформирани за преминаване на граничната порта. Той я хвана за ръката.

– Ти знаеш, че трябва да вървя, Роберта, нали?

– Много са причините, които те карат да заминеш.

Това беше напълно вярно. Той се втрени в ослепителната слънчева светлина и се опита да си спомни. Наистина между двата свята съществуваше омраза, но имаше област, където тя отслабваше и хората разчитаха един на друг. Под омразата се криеше нещо неопределено, почти любов и въпреки състоянието на война, в което се намираха, търговията до известна степен продължаваше и младежта не можеше да бъде заключена.

Всяка година „анархистите“, според последователите им, успяваха да пренесат през границата лекарства и медицински съоръжения, заплащани от господарите им. Това бяха пари на съвестта. Ала и омразни пари! Един знак, символ – никой не знае на какво, въпреки че беше важно, усещаше, че е важно, както сънищата, дори когато са безсмислени.

Сега се връщаше. Антонио може би беше прав. Сигурно повече няма да се върне в Третия свят, защото по-вероятно беше неговият свят да успее да го превърне в машина.

Но той трябваше да свидетелствува. Пит беше на шестнадесет години.

„Живот без водопроводна канализация, живот с полупразен стомах“ – искаше да се върне и да го разгласи. В това имаше някакъв особен аромат. И положително качество. Не е кой знае каква добродетел да си роден с бяла кожа, да си тъпчеш стомаха и да си служиш с гърне от фин китайски порцелан, когато разхлабителното подежда.

Той се чудеше как по-примамливо да прозвучи всичко това там, в огромния хигиеничен развъдник на Западната цивилизация – особено когато все още дълбоко в сърцето си копнееше за всичките му удобства и привилегии, за горещия душ всяка сутрин преди закуска.

Смешно наистина, но достатъчното си е достатъчно. И нещо повече, когато си помислиш какво причини чумата.

– Ти заминаваш, за да се видиш отново с баща си – постави диагнозата си Роберта.

– Може би. Ние в Америка се опитваме да скъсаме семейните връзки. Когато човек навлезе в религията, той за себе си разрушава светостта на семейството. Това дава кураж на хората да отиват на други планети или на местата, където ги изпратят.

Засрами се от казаното, но въпреки това мъничко се гордееше с

него.

– Ето защо сте толкова нервни и през цялото време ви избива на война. Не сте били целувани достатъчно, когато сте били малки деца, нали така?

– О, при нас всеки е една самостоятелна единица! Животът не е толкова лош там, между колелата на прогреса, колкото си мислиш – изрече горчиво и я целуна – устните ѝ миришеха на чесън.

Макс го потуша по рамото.

– Стига вече, бе приятел! Отиваш си вкъщи! Отиваш в чужбина!

Пит се качи на една магарешка каруца заедно с Уити Анархиста, който наскоро бе пристигнал с кораб на острова от Тунис. Той беше преминал в мистериозния Трети свят с камион, пълен с продукти. Но му го бяха откраднали в Нубийската пустиня, където бил повален от малария и дизентерия. Върнал се с празни ръце. Ала дланите им вече не бяха никак меки.

Пит стисна ръката на Макс. Дълго се гледаха безмълвно, докато каруцарят ръгаше животните да потеглят. В погледите им имаше привързаност, и то неумираща – Макс беше също един бъдещ екстремист. Но се долавяше и неумолимата враждебност, която волю-неволю възниква между тези, които имат, и тези, които нямат, някак си неизкоренима, посилна от самите тях.

Двамата сведоха погледи.

Като се опита да скрие смущението си, Пит се огледа. През дългите дни на очакване бе опознал напълно селото, от църквата в единия му край до разпръснатите съборетини с кактусите между тях. Той вдишваше с наслада въздуха, тук му харесваше най-вече ритъмът на живот – забавен и муден. Така и най-бавните, и най-глупавите имаха шанс да оцелеят. А от другата страна на границата времето течеше прекалено бързо.

Копитата на магарето не вдигаха много шум по сивите камъни. Срещу тях се движеха други каруци, следвани от лениви кучета, които се притискаха до стените. У него възникна някакво отчаяно и същевременно въодушевяващо го чувство, че напуска тихото кътче на историята и се става световен двигател.

Пит махна с ръка на Макс, Роберта и другите си приятели и кривна към укрепленията на своя сектор. През прозрачния въздух границата се открояваше ясно в далечината. Когато погледна напред, видя една ужасна и същевременно комична гигантска фигура, два пъти по-висока от възрастен мъж – човек-плюс-машина, – която го приближаваше през полето. Ревящото, сякаш заредено с дива ярост чудовище пламтеше под

лъчите на слънцето.

То се носеше към него като огнено колело надолу по стръмния хълм и поглъщаше всичко по пътя си.

VI. ЕГО

Тед Грийвс ми беше приятел от дълго време. Така и не разбрах защо се нахвърли върху мен с омраза – само защото му се присмях за сина му ли? Но не знам защо и аз пламнах от гняв.

След последното ми общуване със ССКП се намирах в относително слаба форма, яростта обаче ми придаде сили. Наведох се рязко и избягнах първия му удар, после го фраснах силно в гърдите под сърцето. Той ревна от болка и се нахвърли устремно напред, но този път го спрях с удар в челюстта. Десният му пестник ме жулна по брадата. А аз го заудрях...

Той падна.

Подобни пристъпи съм имал и преди, но много, много отдавна. Когато отново дойдох на себе си, изтичах в бронираното преддверие с най-смътни спомени от това, което бях сторил на Грийвс. Мислех си единствено, че бях оставил силовата бариера изключена.

Вървах, олюлявайки се, към омразната земя. Чувах тихия писък на жироскопите. Чувах и собствения си рев, носещ се пред мен като платно на кораб.

– Ти уби моята дъщеря! Ти уби моята дъщеря! Няма да успееш! Няма дори да го зърнеш!

Не осъзнавах какво правя.

Някакви животни се разбягаха. Преобърнах една каруца. Бях почти стигнал до селото.

Имах усещането, че бягам със скорост стотици километри в час. Но когато чух изстрела, спрях мигновено. Колко красиви изглеждат хълмовете, когато очите на човек няма никога да се отворят отново! Бели гълъби кръжаха над схлупените покриви. Хората стояха неподвижни. Някой ден всичко ще бъде наше. Ние ще управляваме целия свят! Целият свят ще бъде разтърсен от грохота на моите оръжия и стълбовете прах ще се въртят като яростния вихър на галактиките.

По-добре болка, отколкото нашите вътрешни деликатни затруднения.

Гледах бледото лице на момчето, което падна, олюлявайки се, от една каруца, а тя продължи да се движи напред и без него. Хората наоколо крещяха и се суетяха навсякъде като дрипи. Не откъсвах поглед от него, а момчето – от мен. В ръката си държеше димящ револвер.

Удивително, но аз разбрах, че той е американец. Един истински американец, който си бе присвоил лицето на Тед Грийвс и така го бе обтегнал, че всички бръчки се бяха изгладили и сега изглеждаше неприлично млад. Моят ексекютор носеше маска.

Писькът на жироскопа се бяхтеше в главата ми, сякаш се задаваше от притока на кръвта ми. Не можех да откъсна поглед от тази маска. Тя се приближаваше към мен. Трябваше нещо да кажа.

– Прилича на уестърн.

Като че ли се опитвах да се разсмея?

Смъртта започна да слиза от Черните хълмове, докато накрая останаха само неговите крадливи очи като рани във Вселената.

И те изчезнаха.

* * *

Когато хапчетата ме съживиха от хипнотичния транс, все още бях свързан със ССКП заедно с останалите единадесет членове на моята смяна – робите на „летивното поднание“.

На лекарите, които се бяха надвесили над мен, казах:

– Отново умрях.

А те кимнаха с разбиране. Не бяха изненадани – бяха наблюдавали екраните.

– Успокой се – каза единият от тях.

Когато очите ми отново можеха да фокусират, разбрах, че е Уейс.

Бях прекрасно инструктиран. Мъчех се да се успокоя. Все още бях на предната линия, където индивидуалността се бореше със старото безименно племенно подсъзнание.

– Отново умрях – простенах аз.

– Отпусни се, Джери – повтори Уейс. – Това беше само хипнотичен сън като всички други, които си имал.

– Но аз умрях отново! Защо винаги трябва да умирам?

Томи Уейс. Първото му име беше Томи? Временно загубените данни се връщаха.

Той се опита съдържано да ми наложи спокойствие и сухото му лице изрази съчувствие.

– Сънищата са митология, отчасти индивидуална, отчасти универсална. И непредказуемите сюжети са функция на саморегулиращата се психосистема. Няма нищо неестествено да сънуваш, че умираш...

– Но освен това бях разделен на двама души!

– Една превъзходна защита в нашия разделен свят. Отлична форма

на адаптация.

Човек никога не би могъл да предаде личната си агония на тези хора, въпреки че те бяха наблюдавали сънищата ми на екраните. Изморен, прекарах длан по лицето си. Брадата ми бодеше като кактус.

– Толкова много самоненавист, Томи... Откъде идва?

– Не Томи, Джони. Ти поне я измъкваш от своята система. Ето тук има нещо за пиене.

– ССКП трябва да бъде спрян – отсъдих аз. Но едва ли знаех какво приказвам.

Отново се намирах в действителността, в издълбаната лунна лаборатория под платото – и внезапно осъзнах, че мога да различавам истината и лъжата.

Години наред съм се лъгал!

Придавал съм материална форма на своята самоомраза. Сънят ми показваше, че се страхувам да стана отново цялостен. Ако това се случи, ще бъда съсипан!

Като дишах тежко, отблъснах питието, което Уейс ми подаде. Имах видения. Белият свят се беше отрекъл от религията. Като я отхвърля, човек отхвърля и другите структури на надеждата, семейният живот се разпада. Хората се насочват към науката. Такъв бе пътят на Западната цивилизация. Ние започнахме с един опасен старт, но поне вървим напред. И връщане назад няма. Останалите ще трябва да ни следват. Не да ги водим или отбягваме, а да ги подчиним. И да ги предвождаме.

Апокалипсис!

Част от нашето деликатно затруднение е, че ние никога няма изцяло да схванем в какво се състои то.

– Джони, не трябва винаги да умирам – изрекох бавно. – Това е моята грешка, нашата грешка! – Усетих, че ридая и не мога да спра. Нещо в мен се разпадаше. – Черното и Бялото са едно цяло, а не две отделни части! Ние се борим със самите себе си. Включи ме отново!

– Край на смяната – отсече Уейс, като отново ми предложи питието. – Ти направи много повече, отколкото ти позволяваха силите. Хайде да отидем в психолобораторията за проверка. След това ти се полага да заминеш на Земята.

– Но ти сам виждаш... – подех аз, но все пак поех проклетата му напитка.

Натали... Ри... Прекалено често ви сънувах в тревожните си сънища, скъпи мои...

Леглото ми е мокро, матрактът е пропит с кръв.

Джон Уейс повика една от сестрите да ми помогне да се изправа на крака. Веднъж само да стана и сам ще тръгна към психолобораторията.

– Направи го отлично, Джери! – възхити се Уейс. – Следващия път, когато се върнеш на Луната, аз ще сложа специално за теб Юпитер на върха на карфица.

Ха, направил съм го бил добре! Аз бях проявил моите най-силни и най-емоционално издържани убеждения, но обърнати на сто и осемдесет градуса.

В Психолобораторията бях толкова напрегнат, че не можах да ги оставя да говорят.

– Вие сами знаете как става: преминаваш незабелязано от хипнозата към съня, сякаш потъваш надолу през дебели облаци. Започнах отново да преживявам последната ми почивка с Натали и Ри. Всичко истинско и сладко нахлу в мен, без да бъде изопачавано от дълбините на паметта ми! Изкривяването започна, когато си припомних кацането в Сицилия. Там всъщност стана така, че аз и Тед Грийвс пуснахме сина му да мине през границата заедно с другите анархисти. Намерих револвера, който той се опита да внесе нелегално – беше го натикал в кончова на ботуша си. Този револвер беше символът, който даде старт на кошмара ми. Нашият живот минава през различни фази подобно на Луната. Идентифицирах се изцяло с Пит. На неговата възраст и аз бях революционер, също като него исках да променя света, затова прекалено силно поисках да убия сегашното си Аз!

– Когато си бил на възрастта на Пит Грийвс, си се борил за Западната цивилизация, а не срещу нея, Уортън – напомни ми един от психиатрите.

– Така е – отвърнах аз. – Бях в Азия и не се разделях с пистолета си.

Разкъсах на части цялата банда на Третите. Това беше по времето, когато руснаците се свързаха почти с напълно нас.

Не исках да продължавам. Всичко ми беше ясно. Тях не ги интересуваше една истинска изповед.

– Вината, която ти почувства за Азия, е напълно естествена – изкомментира психиатърът. – Както е известно от статистиката, потисканата вина причинява повечето умствени и психически разстройства. Но с течение на времето се е трансформирала в омраза.

– Занапред ще се опитам да бъда добро момче – усмихнах се лукаво, сякаш им се присмивах. По онова време дори аз не забелязах нещо нередно в думите си, камо ли психиатрите.

– Вие успяхте да получите степен, Уортън – каза докторът. –

Деликатно затруднение

Веднага можете да заминете на Земята.

VII. ЛЕТИВНОТО

Земното кълбо в своето безкрайно въртене ни носи от мрак към мрак. В двора линията между светлина и сянка минаваше високо над стената. Натали прогонваше с дим комарите. Благоуханието на тлеещите въглени достигаше масата, където седяхме на чаша бира. Купихме тези противокомарни въглени в местния универсален магазин, а те самите бяха пренесени контрабандно през границата от Третия свят и на опаковката имаше марка „Произведено в Кайро“.

Ри беше заета в единия край на двора с няколко керамични гърнета. Играеше си тихо – изглежда съзнаваше, че отдавна е време за сън. Тед и Пит Грийвс седяха с нас, пиеха бира и пушеха цигари. Пит не беше произнесъл нито дума от пристигането си насам. По онова време ми беше трудно да приказвам с него. Но няма никакво значение. Ледът между нас продължаваше да се топи.

Когато Натали донесе още една кана с бира и я постави на масата, Грийвс старши ѝ каза:

– Ще ни бъде приятно, ако вашият брат долети да ви види, след като се върне от Юпитер, и ако успеем да се ръкуваме с него. Как мислите, ще намине ли насам?

– Сигурно! Ян мрази Източното крайбрежие, както всъщност и повечето хора.

– Звучи, сякаш Юпитер е така претъпкан с хора, както и Източното крайбрежие.

– Летивното поднание ще работи и по времето, когато той пристигне тук – имитирах аз Ри.

– Ти май предричаше, че трябва да го спрат – забеляза Грийвс.

– Това бе, когато то се задушаваше от омраза.

– Шегуваш се. Как така една машина може да се изпълни с омраза?

– Входът е равен на изхода. ССКП е с реактивна памет – чувстваш ли омраза, получаваш омраза.

– Същото се отнася и за човешките същества и групи – намеси се Пит Грийвс, търкайки нокътя на палеца си по ръба на масата.

Погледнах го. Не усещах симпатия към него. Той беше прав, но аз не исках да се съглася. Та Пит ме беше убил – въпреки че това бях самият аз, маскиран като него. Въпреки че беше една хипнотична илюзия.

Но успях да се насиля и да кажа:

– Парадоксалното е, че човек може да мрази хора, които не познава и които дори не е виждал. А инак е толкова лесно да се мразят познатите, хора като вас самия.

Пит не отговори и дори не вдигна поглед от земята.

– Би било истинска трагедия да намразим онези същества на Юпитер само защото те са там.

Тези думи произнесох с известно предизвикателство и той трепна едва забележимо. Натали си наля бира и ме изгледа.

– Как мислиш – запитах го, – дали някой от твоите приятели отвъд границата би могъл да дойде и да предостави първообраза си на ССКП? Ще издържат ли темпото на едно такова пътуване?

Пит и баща му ме зяпнаха като ударени от гръм. Преди момчето да каже и дума, аз знаех, че съм го спечелил. Той нямаше да полудее тихо и самотно. Щеше да споделя с Натали и евентуално с мен за своите пътувания. Само отначало трябваше да паднат няколко защитни слоя. Не само негови, но и мои.

– Сигурно се шегуваш! – възкликна той.

Неочаквано и за мен се разсмях. Всички си помислиха, че се шегувам. Според общоприетата дефиниция на „шегувам се“, бях престанал да го правя още преди доста години. Внезапно трябваше да извърна очите си, за да скрия блясъка в тях.

Хванах Натали за ръката и казах:

– Хайде, мила, трябва да сложим Ри да спи. Тя сигурно си мисли, че сме я забравили.

Докато вървахме по пътеката, Натали ме попита:

– Сериозно ли беше предложението ти?

– Мисля, че мога да опитам. Ще говоря с Уейс. Нещата трябва да се променят. ССКП е небалансирана програма.

Сипките пърхаха в клетките. Отблясъците на слънцето вече пълзяха по стената. Всичко между портокаловите дървета потъна в сянка. Видях да лети един прилеп. Изправих се до Ри, преди тя да ме забележи. Детето се стресна, вдигна очи и избухна в сълзи. Много, много неща трябваше да се променят...

Вдигнах я на ръце и я целунах по бузките.

Много, много неща трябваше да се променят! Човек не се изменя в течение на дълъг период от време, но много неща трябва да се променят.

Дори дългите нощи на Земята са всъщност местна проява на вечната слънчева светлина. И различните поколения имат за първообраз

обикновено нейните бавни трептения, но това не са никакви безсмислени движения, а тромави и преднамерени жестове.

И така, притиснал я до себе си, занесох Ри да спи в тъмната къща.

КРАЙ

© Брайън Олдис

Brian Aldiss

Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

СТРАННОТО ЗАТРУДНЕНИЕ (СЪНИЩА И ФАНТАСТИКА). 1994. Изд. Неохон,
Пловдив. SF Трилър, No.25. Алманах. Превод и съставителство: Сийка ПЕТРОВА,
Красномир КРАЧУНОВ, Ц. СЪМЪНЛИЕВ. Формат: 115×165. Страници: 192. Цена:
22.00 лв.

Съдържание:

Всичко в златния следобед, Робърт БЛОХ – с.3;

Молох от Белморал, Боб ФИШЕР – с.40;

Деликатно затруднение, Брайън ОЛДИС – с. 127;

Странният живот на Джон Кингман, Мъри ЛЕЙНСТЪР – с.170;

[Реклама] „Гърсете «Синдик», най-новото издание на Орфия“ – с.192.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/116>]